



СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

спеціальність	051 Економіка	обов'язковість дисципліни	обов'язкова
освітня програма	Економіка	факультет	Менеджменту, адміністрування та права
освітній рівень	перший (бакалаврський)	кафедра	ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін

ВИКЛАДАЧ

Міносян Андрій Сергійович



Вища освіта – спеціальність – історія

Науковий ступінь – кандидат історичних наук, 07.00.01 – Історія України; 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни

Вчене звання – доцент, професор університету, професор кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін

Досвід роботи – більше 40 років

Показники професійної активності з тематики курсу:

- автор та співавтор більше 200 наукових публікацій за тематикою дисципліни, навчальних посібників та методичних рекомендацій;
- учасник наукових і методичних конференцій за тематикою дисципліни.

телефон

+380672589436

електронна пошта

minosian02@gmail.com

дистанційна підтримка

**Google Meet
Moodle, ZOOM**

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ (ДИСЦИПЛІНУ)

Мета	формування компетентностей щодо усвідомлення важливості тривалої боротьби українського народу за свободу і незалежність через ознайомлення з історичними етапами державотворення, формуванням громадянського суспільства; розуміння власного героїчного минулого, становлення національно - патріотичної світоглядної позиції в контексті існування незалежної української держави, співіснування з європейською та світовою цивілізаціями на основі демократичних, культурно-людських цінностей; необхідність актуалізації нерозривного зв'язку національних традицій минулого і сучасності, суспільства, влади і народу на усіх історичних етапах розвитку України; набуття навичок використання теоретичних знань у практичній діяльності.
Формат	лекції, самостійна робота, робота у групах, електронне навчання
Деталізація результатів навчання і форм їх контролю	• Вміння досліджувати історичні події в контексті державотворення та аргументоване висловлення думок щодо історичних та суспільних процесів/ відповіді на питання, поточний тестовий контроль. • Розуміння основ правової системи та механізмів захисту прав громадян/ відповіді на питання, поточний тестовий контроль. • Аналіз інформації з різних джерел для формування об'єктивних висновків та вміння критично оцінювати та інтерпретувати історичні документи, правові акти та наукові дослідження / відповіді на питання, поточний тестовий контроль. • Здатність аналізувати соціально-економічні та політичні чинники, що впливали на розвиток української державності/ відповіді на питання, поточний тестовий контроль. • Розвиток навичок формулювання та аргументації власної думки щодо історичних подій та їх впливу на сучасне суспільство/ відповіді на питання, поточний тестовий контроль. • Усвідомлення цінності незалежності України та відповідальності за її майбутнє/ відповіді на питання, поточний тестовий контроль. • Формування активної громадянської позиції та розуміння значення прав людини і верховенства права/ відповіді на питання, поточний тестовий контроль. • Шанобливе ставлення до історичної спадщини, культурних традицій та пам'яті про події, що визначили сучасну Україну/ відповіді на питання, поточний тестовий контроль. • Повага до прав та свобод людини, плюралізму думок та соціальної справедливості/ відповіді на питання, поточний тестовий контроль.. • Розвиток відповідальності перед суспільством, готовності брати участь у громадських ініціативах і волонтерстві/ відповіді на питання, поточний тестовий контроль.
Обсяг і форми контролю	4 кредити ECTS (120 годин): 30 годин лекції; 30 годин семінарські заняття; поточний контроль; підсумковий контроль – іспит
Вимоги викладача	вчасне виконання завдань, активність.
Умови зарахування	згідно з навчальним планом

ВІДПОВІДНІСТЬ СТАНДАРТУ ОСВІТИ

Компетентності

інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

загальні компетентності:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

Програмні результати

Програмні результати навчання:

ПРН1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

ПРН2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

ПРН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ ДИСЦИПЛІНИ)

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Лекція 1.	Українська державність княжої доби. Давня Русь, Галицько-Волинська держава.	Практичне (семінарське) заняття СЗ 1	Становлення державності у східних слов'ян. Державно-політичний устрій Давньої Русі. Феодална роздробленість. Економічне і політичне зростання Галицько-Волинського князівства. Боротьба Русі проти монголо-татарської навали. Причини і наслідки втрати української державності. Історичне значення Давньоруської держави.	Самостійна робота	Підготовка повідомлення про виникнення українського етносу.
Лекція 2.	Українська козацька держава	СЗ 2	Литовсько-польський період на українських землях. Причини та наслідки Кревської, Люблінської та Берестейської уній на державотворчі, соціальні, релігійні процеси на українських землях. Утворення Речі Посполитої. Україна під владою Польщі. Магдебурзьке право. Запорозька Січ у козацькому державотворенні. Передумови виникнення українського козацтва. Державотворчі тенденції в діяльності козацтва. Життя та побут козаків. Історичні обставини виникнення, управління й діяльність реєстрового козацтва. Козацтво як впливовий чинник міжнародного життя. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI- в першій половині XVII ст.		Підготовка повідомлення про Запорізьку Січ як козацьку республіку.
Лекція 3.	Українська національна революція 1648-1654 рр. Українські землі наприкінці XVII-XVIII ст.	СЗ 3	Національно-визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького. Характер, рушійні сили і мета національно-визвольної війни. Основні етапи війни. Переяславська угода 1654 року, її оцінка в історіографії. Зародження української козацько-гетьманської держави. Іван Мазепа. Пилип Орлик та його «Конституція». Розвиток Лівобережної України та Слобожанщини. Гайдамацький рух, Коліївщина. Рух опришків. Остаточна ліквідація автономних прав України.		Підготовка повідомлення про «Конституцію» Пилипа Орлика та її міжнародне значення.
Лекція 4.	Відродження ідеї українського національного самовизначення та державності у XIX столітті	СЗ 4	Особливості соціально-економічного та політичного становища в українських землях у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Війна 1812 року та її вплив на відродження національної державної традиції. Декабристський рух в Україні. Кирило-Мефодіївське товариство. Тарас Шевченко. Західноукраїнські землі в революції 1848-1849 рр. Реформи 1860-1870-х років у Російській імперії та їх вплив на соціально-економічний та політичний розвиток України. Громадівський рух. Утворення політичних партій. Роль І. Франка та М. Грушевського у національному відродженні України.		Підготовка повідомлення про наступ російського царизму на автономію і свободу українського народу.
Лекція 5.	Українська революція 1917-1920 рр.	СЗ 5	Соціально-політичне життя України на початку XX століття. Становлення капіталістичних відносин. Зародження націоналізму. Українська політична думка на початку XX ст.. Піднесення українського національного руху. Столипінська аграрна реформа. Революційні події в Росії та їх вплив на національне-політичне відродження в Україні. Центральна Рада. Гетьманська держава Павла Скоропадського. Директорія УНР. Державотворча діяльність ЗУНР. Внутрішня та зовнішньополітична діяльність українських урядів в 1917-		Підготовка повідомлення про Універсали та Конституцію УНР

			1921рр. Радянсько-польська війна. Уроки і історичне значення української національної революції.		
Лекція 6.	Україна у міжвоєнний період 1921-1939 рр.	СЗ 6	Вирішення українського питання в ході роботи Паризької мирної конференції (1919 р.) Політика воєнного комунізму і НЕПу. Утворення СРСР. Формування більшовицького тоталітарного режиму. Голод 1921-1923 рр. Політика «українізації» та її вплив на українське відродження. Сталінський терор та його наслідки для українського народу. Голодомор 1932-1933 рр. як геноцид українського народу. Західноукраїнські землі у складі іноземних держав.	Самостійна робота	Підготовка повідомлення про голодомор 1932-1933 років як геноцид українського народу.
Лекція 7.	Україна у Другій світовій війні 1939-1945 рр.	СЗ 7	Українське питання напередодні Другої світової війни. Мюнхенська змова і укладання пакту Молотова - Ріббентропа. Початок Другої світової війни. Політика колонізації західноукраїнських земель. Напад Німеччини на СРСР та окупація України. Національно-визвольний рух. ОУН-УПА. Партизанський рух на українських землях. Наслідки Другої світової війни. Внесок українців у перемогу над нацизмом. Україна – член ООН.		Підготовка повідомлення про рух Опору на українських землях.
Лекція 8.	Україна у післявоєнний період (друга половина 40-80-х рр.. XX ст..)	СЗ 8	Відбудова народного господарства. Голод 1946-1947 рр. в Україні. Боротьба ОУН, УПА зі сталінським режимом. Реформи 60-х років. Зародження дисидентського руху. Політичні репресії 60-70-х років. Україна в період загострення кризи радянської системи. Чорнобильська катастрофа та її наслідки. Національно-культурне відродження наприкінці 80-х на початку 90-х рр.. XX ст.		Підготовка повідомлення про український дисидентський рух.
Лекція 9.	Відновлення української державності (90-ті рр. XX ст.- початок XXI ст.)	СЗ 9	Формування системи багатопартійності в Україні. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 року. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року. Грудневий референдум. Розбудова національної державності. Конституція 1996 року. Побудова громадянського суспільства. Подолання наслідків залежності від радянської системи та російського впливу.		Підготовка повідомлення про «Помаранчеву Революцію» 2004 року
Лекція 10	Сучасна Україна в умовах відбиття повномасштабної російської агресії	СЗ 10	Революція Гідності в Україні. Анексія Криму та збройна агресія РФ на сході України у 2014 році. Російська агресія у вигляді повномасштабного вторгнення на українські землі. Україна в умовах війни за незалежність. Міжнародна підтримка України. Гібридна війна проти українського народу. Формування української національної ідентичності. Консолідація українського суспільства. ЗСУ і український народ на захисті демократичних цінностей цивілізованого світу. Реформування української економіки. Розбудова української держави в умовах протидії російській експансії. Майбутнє України в контексті європейського і світового розвитку.		Підготовка повідомлення про «гібридну війну» проти України

РОЗДІЛ 2. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО				Самостійна робота	
Лекція 11	Громадянське суспільство. Корупція як виклик сталому розвитку суспільства в сучасну епоху.	СЗ 11	Громадянське суспільство, історія формування. Концепції громадянського суспільства в історії політичної думки. Атрибути громадянського суспільства. Умови формування громадянського суспільства. Функції громадянського суспільства. Взаємодія громадянського суспільства і держави. Формування й розвиток громадянського суспільства як підвалина демократизації політичного життя і становлення правової держави. Проблеми формування правової соціальної держави і громадянського суспільства в Україні. Історія формування місцевого самоврядування в Україні і світі. Соціальні і економічні чинники виникнення місцевого самоврядування. Суть, місце і роль місцевого самоврядування в політичній системі. Моделі місцевого самоврядування. Ефективність місцевого самоврядування в Україні. Корупція як виклик сталому розвитку суспільства в сучасну епоху.		Підготовка повідомлення про формування правової соціальної держави і громадянського суспільства в Україні
Лекція 12	Політика, влада, держава	СЗ 12	Зміст, походження та функції політики. Взаємодія політики з іншими сферами суспільного життя. Влада як суспільне явище. Основні її особливості: верховенство, убічність, моноцентричність, легальність, різноманіття ресурсів. Структура та типологія політичної влади. Суб'єкти, об'єкти та ресурси влади. Легальність і легітимність влади. Типи легітимності за М. Вебером, Д. Істоном. Основні форми політичних відносин та фактори, що впливають на політичне життя. Політична влада в Україні: риси та особливості. Політична система – одне з ключових понять у політології. Її місце і роль у життєдіяльності суспільства. Класичні уявлення про політичні системи (Г. Алмонд, Д. Істон, Т Парсонс). Структура політичної системи суспільства. Зміст основних функцій політичної системи. Характеристика структурних елементів політичної системи. Місце держави у політичній системі суспільства. Устрій сучасної держави. Форми державного правління (монархія, республіка) й державного устрою (унітарна держава, федерація, конфедерація, імперія), співдружності держав та міждержавні союзи. Види монархій і республік. Специфіка функціонування унітарної та федеративної держави. особливості конфедерації та імперії. Апарат державного управління. Місце і роль управлінського апарату у здійсненні державної політики. Державна бюрократія. Державний патерналізм. Місце політичних партій та громадських організацій в політичній системі суспільства. Взаємодія політичної системи з економічною, соціальною, правовою та іншими системами. Стабільність політичної системи як необхідна передумова її нормального функціонування. Типи політичних систем. Процес глобалізації у сфері політики. Політична система України на сучасному етапі.		Підготовка повідомлення про політичну владу в Україні за часів незалежності.

Лекція 13	Нація як суб'єкт політики. Зовнішня політика держави і міжнародні відносини.	СЗ 13	Причини виникнення й передумови формування націй. Національне пробудження, етапи національного пробудження. Національна ідея і націоналізм. Поняття національного суверенітету, його основні ознаки. Принципи самовизначення націй. Стадія етнонаціонального розвитку українців. Сучасне міжнародне право в контексті національного самовизначення і національного співжиття. Поняття зовнішня політика, міжнародні відносини. Міжнародна політика: суть, цілі, функція. Національна держава і національний інтерес у міжнародних стосунках. Види зовнішньополітичної діяльності та її принципи.. Міжнародні урядові організації та їх функції. Формування та розвиток політичної думки з проблем міжнародних відносин.		Підготовка повідомлення про націю як суб'єкт політики.
Лекція 14	Політичні режими сучасності.	СЗ 14	Політичний режим як система методів і форм політичного володарювання та його взаємовідносини з громадянським суспільством, характеристика функціонування політичної системи. Основні параметри функціонування політичних режимів. Критерії класифікації політичних режимів. Сутнісна основа і ознаки тоталітарного політичного режиму. Авторитарний політичний режим: ознаки та різновиди. Демократичний політичний режим та його ознаки. Демократизація політичних режимів наприкінці ХХ ст.: причини і наслідки. Основні риси політичного режиму України на сучасному етапі.	Самостійна робота	Підготовка повідомлення про тоталітарні режими у сучасному світі
Лекція 15	Глобальні загрози і екзистенційні виклики сучасного світу.	СЗ 15	Глобальні проблеми сучасності (політичні аспекти). Локальні військові конфлікти, війни, зовнішні протиріччя. Рашизм як політичне явище і загроза існуючим демократичним і правовим цінностям сучасного світу. Популізм, лівацтво, зростання авторитарних тенденцій. Проблема підтримки миру. Демографічна проблема. Проблема подолання відсталості. Екологічна проблема. Продовольча проблема. Римський клуб: діяльність у напрямку розв'язання глобальних проблем.		Підготовка повідомлення про вплив російської агресії проти України на сталий розвиток Європи і світу в сучасних умовах.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Література

1. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX-XX століття.- Київ: Yakaboo Publishing, 2024.- 656 с.
2. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України.- Київ: Портал, 2024.- 416с.
3. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля. 2018.-496 с.
4. Борисова О.В., Климов А.О. Історія української державності: підручник у 2-х томах. Т.1.- Київ: Вид.дім «Кондор», 2018.-344с.
5. Борисова О.В., Климов А.О. Історія української державності: підручник у 2-х томах. Т.2.- Київ: Вид.дім «Кондор», 2018.- 464с.
6. Косик В. Україна і Німеччина у другій світовій війні. – Париж – Нью-Йорк – Львів, 1993.
7. Андреас Каппелер. Від країни козаків до країни селян. Україна на видноколі Заходу у XVI-XIX ст.. Львів: Літопис, 2022.-360 с.
8. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.Офіційний вісник України. 2010. № 72/1. Ст. 2598.
9. Закон України «Про громадські об'єднання». Відомості Верховної Ради України. 2013. № 1.
10. Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції. 12 грудня 2013 р., м. Київ Упоряд.: В.М. Яблонський, О.А. Корнієвський, П.Ф. Вознюк. К. : НІСД, 2014. 192 с.
11. Колодій А. Громадянське суспільство: ознаки, структурні елементи, співвідношення із державою. Право України. 2014. № 4. С. 9-16.
12. Українське суспільство в умовах війни.(2022): Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц.н. С.Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022.- 410 с.
13. Плохій С .(2023) Російсько-українська війна. Повернення історії. – Харків: КСД, 2023.-400 р.
14. Снайдер Т. (2021) Перетворення нації. Польща, Україна, Литва, Білорусь 1569-1999.-К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021.- 464с.
15. Снайдер Т. (2020) Шлях до несвободи: Росія, Європа , Америка.- Львів: Човен , 2020.- 392с.
16. Україна в історії Європи ХХ- початку ХХІ ст.; монографія. За ред.. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. Київ: Інститут історії України НАН України, 2020.- 814с.
17. Віднянський С., Мартинов А.(2023) Російсько-українська війна та міжнародне співробітництво: монографія. К.: Інститут історії України НАН України, 2023.- 264с.

Методичне забезпечення

1. Міносян А. С. Політичні системи сучасності [електронний ресурс]: навч.-метод. посібник для студентів денної та заочної форм навчання / укл.: А. С. Міносян, О. М. Варипаєв, Н. А. Лемешева. – Х. : ХДУХТ, 2020. – 1 електр. опт. диск (СД - ROM); 12 см. – назва з тит. екрана. ISBN
2. Бондар Н.О., Міносян А.С., Історія української державності та громадянське суспільство: методичні вказівки до проведення практичних (семінарських) занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 015 «Професійна освіта» (015.37«Аграрне виробництво, переробка с.-г. продукції та харчові технології») / Державний біотехнологічний університет. – Харків, 2024. –56 с.
3. Бондар Н.О., Міносян А.С. Історія української державності та громадянське суспільство: методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 015 «Професійна освіта» (015.37 «Аграрне виробництво, переробка с.-г. продукції та харчові технології») Державний біотехнологічний університет. Харків, 2024. 64 с.
4. Бондар Н.О., Лапченко А. С., Міносян А.С. Історія української державності та громадянське суспільство: Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання для усіх спеціальностей / Державний біотехнологічний університет;. Харків: [б. в.], 2025. – 76 с.
5. Міносян А.С., Смирнов В.В., Чорна Н.В. Історія України: навчальний посібник/ Харків, ХДУХТ, 2006.-99 с.
- 6.Міносян А.С.,Бондар О.В., Нікольченко Ю.-В. М., Історія України:навчальний посібник/ Харків, ХДУХТ, 2007.-140 с.
7. Міносян А.С.,Смирнов В.В., Україна у другій світовій війні. Методичні рекомендації для студентів з курсу “Історія України”. Харків, ХДАТОХ, 2000.-35 с.
8. Коршунова І.П., Лемешева Н.А., Мархайчук Н.В., Міносян А.С Чадаєва К.Ю., Історія та культура України: навчальний посібник, Харків, ХДУХТ, 2015.-193 с.
9. Історія та культура України : навч. посібник / І. П. Коршунова, Н. А. Лемешева, А. С. Міносян – Х., Смугаста типографія, 2018. –107 с.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ (<https://biotechuniv.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/norm-b-pol-orq-op.pdf>)

СИСТЕМА		БАЛИ	ДІЯЛЬНІСТЬ, ЩО ОЦІНЮЄТЬСЯ
Підсумкове оцінювання	100 бальна ECTS (стандартна)	до 60	поточне тестування, виконання практичних завдань та засвоєння блоку самостійного навчання.
		до 40	підсумкове тестування (екзамен)
Поточне оцінювання	100 бальна	20	тестування
		40	усні відповіді на практичних заняттях, презентації, захист самостійної роботи

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Всі учасники освітнього процесу (в тому числі здобувачі освіти) повинні дотримуватися кодексу академічної доброчесності та вимог, які прописані у положенні «Про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДБТУ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, поважати гідність один одного, проявляти доброзичливість, чесність, відповідальність.